

ŚLIWY -TRADYCYJNE ODMIANY

Pochodzenie odmian uprawnych śliw

Śliwy, tak jak i jabłonie towarzyszyły człowiekowi od niepamiętnych czasów. Pierwsze ślady obecności śliw pochodzą z okresu neolitu, epoki brązu i żelaza. Uważa się, że prekursorami w uprawie śliw byli Grecy i Rzymianie. Pierwsze wzmianki w literaturze dotyczące śliw można znaleźć w dziełach Wirgiljusza i Pliniusza, a pierwsze opisy odmian pochodzą już z XVI wieku. Po koniec XIX wieku w Europie znanych było już około 400 odmian.

Rodzaj śliwa (*Prunus* sp.) należy do podrodziny śliwowatych (*Prunoideae*), rodziny różowatych (*Rosaceae*). Rodzaj ten obejmuje około 30 gatunków. Najwięcej dzikich gatunków śliwy występuje na Kaukazie, w Azji Mniejszej i Azji Środkowej, a w Europie zaś na Bałkanach.

Dużym ośrodkiem występowania dzikich śliw, jest również Ameryka Północna, gdzie wskutek naturalnego krzyżowania się z gatunkami azjatyckimi – powstały nowe dzikie gatunki i nowe odmiany.

Największą rolę w światowej praktyce ogrodniczej odegrały następujące gatunki: *Prunus domestica* L., *Prunus divaricata* Led., *Prunus spinosa* L., *Prunus salicina* Lindl., *Prunus americana* Marsh., *Prunus ussuriensis* Kov., *Prunus nigra* Ait. i *Prunus angustifolia* Marsh.

Większość spotykanych w Europie odmian śliw można zaliczyć do dwóch gatunków, czyli do śliwy domowej (*Prunus x domestica* L.) i śliwy lubaszki (*Prunus insititia* L.). Wiele odmian znacznie różni się wyraźnie pomiędzy sobą pokrojem drzew, wyglądem pędów, liści i kwiatów, a owoce – kształtem, wielkością, barwą skórki, smakiem, a także przyleganiem miąższu do pestki. Dlatego podjęto starania aby dokładniej usystematyzować śliwy poprzez wyodrębnienie podgatunków i odmian botanicznych. W wyniku czego wyodrębniono kilka grup różniących się pomiędzy sobą (lubaszki, mirabelki, renklody, śliwy okrągłe, śliwy jajowate, śliwy owalne, śliwy daktylowe, półwęgierki i węgierki).

Wartości odżywcze owoców

Pod kątem wykorzystania owoców można je podzielić na śliwki deserowe i przerobowe. Śliwki oprócz niewątpliwych walorów smakowych posiadają duże właściwości odżywcze. Są bardzo bogate w błonnik, szczególnie owoce suszone, które spowalniają wchłanianie cukru, co

powoduje większe spalanie tłuszczu. Inną bardzo ważną zaletą śliwek jest to, że hamują wchłanianie przez organizm cholesterolu.

Oprócz cennego błonnika, śliwki zawierają również cukry, kwasy organiczne, sole mineralne: (potas – 19%, fosfor - 16%, wapń – 11%, magnez – 7,7%, siarka – 3,3% i śladowe ilości innych pierwiastków), garbniki i witaminy: A, B₁, B₂ i C. Oczywiście zawartość tych składników jest większa w owocach suszonych niż świeżych. Również ze względu na dość dużą zawartość potasu śliwki zaleca się osobom cierpiącym na nadciśnienie. Nadają się również do konserwowania wieprzowiny, dziczyzny i drobiu. Jednak największe zastosowanie owoce śliwek mają w przetwórstwie. Zdecydowanym prekursorem wśród odmian jest Węgierka Zwykła, której owoce doskonale nadają się na susz, kompoty, powidła, dżemy, soki oraz nalewki.

Opisy wybranych odmian śliw

Odmiany wczesne

BRZOSKWINIOWA

Synonimy: ‘Caledonian’, ‘Rote Nectarine’, ‘Prune Pêche’, ‘Piersikowaja’, ‘Jerozolimka’.

Pochodzenie. Odmiana prawdopodobnie pochodzenia angielskiego.

Drzewo. Rośnie silnie. Wczesnie wchodzi w okres owocowania, owocuje nieregularnie, przemiennie. Wrażliwe na mróz i dość odporne na choroby. Wymaga stanowisk ciepłych i osłoniętych oraz gleb żyznych i wilgotnych.

Zapylacze: Renkloda Zielona, Renkloda Ulena, Kirka, Cacanska Lepotica, Cacanska Najbolja.

Owoce. Duże (60 – 70 g), prawie kuliste. Skórka różowożółta, pokryta nieregularnym, ciemnoczerwonym rumieńcem i jasnofioletowym nalotem oraz licznymi cętkami.

Mięszk żółty, dość zwarty, soczysty, o przyjemnym, korzennym posmaku, źle odchodzi od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają na początku sierpnia i bezpośrednio nadaje się do spożycia.

Przydatność odmiany. Odmiana deserowa. Nadaje się przede wszystkim do sadów przydomowych.

OPAL

Pochodzenie. Odmiana szwedzka powstała ze skrzyżowania odmian Early Favourite z Renklodą Uleną.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. Kwitnie dość wcześnie. Odmiana samopylna. W okresie owocowania wchodzi bardzo wcześnie, owocuje bardzo obficie, corocznie.

Odmiana nie wymagająca zapylaczy.

Na mróz średnio wytrzymałe, na choroby mało podatne.

Owoce. Średniej wielkości (25 – 30 g), kulistoowalne. Skórka cienka, żółta z purpurowo-fioletowym rumieńcem i silnym, jasnym nalotem.

Mięszk żółtawozielony lub żółty, ścisły, bardzo soczysty, aromatyczny, smaczny. Pestka dobrze odchodzi od miąższu.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają w pierwszej dekadzie sierpnia. Po dojrzewaniu łatwo opadają z drzewa.

Przydatność odmiany. Odmiana deserowa, ale doskonała również na kompoty. Zalecana do ogródków przydomowych i działkowych.

RUTH GERSTETTER

Pochodzenie. Odmiana pochodzenia niemieckiego z 1920 roku.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. Tworzy koronę nieregularną, luźną. Kwitnie wcześnie. Odmiana częściowo samopylna. Wcześnie wchodzi w okres owocowania, owocuje niezbyt regularnie i tylko w sprzyjających warunkach średnio obficie.

Mało wytrzymałe na mróz, średnio odporne na szarą pleśń.

Zapylacze: Opal, Renkloda Ulena, Stanley, Bluefre, Empress, Cacanska Najbolja.

Owoce. Średniej wielkości (ok. 35 g), owalne. Skórka granatowa z fioletowym odcieniem, pokryta niebieskim nalotem, łatwo odchodząca od miąższu. Mięszk zielonożółty, dość zwarty, winny, w pełnej dojrzałości słodki, mało aromatyczny, dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają bardzo wcześnie, w pierwszej lub drugiej połowie lipca.

Przydatność odmiany. Odmiana deserowa. Zalecana do ogrodów przydomowych i do sadów towarowych.

Odmiany średnio wczesne

BIAŁA ŚLIWA

Pochodzenie. Odmiana lokalna dość często spotykana w starych ogrodach przydomowych prawie w całej Polsce.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. Tworzy koronę początkowo wyniosłą, później kulistą, a nawet rozłożystą. Odmiana samopylna. Owocuje corocznie, umiarkowanie.

Na mróz wytrzymałe, na choroby średnio podatne.

Owoce. Średniej wielkości, owalne. Skórka jasnozielono-żółta, dość gruba, pokryta białym nalotem, często z karminowymi plamkami i cętkami.

Miąższ zielonkawożółty, zwarty, soczysty, nieco przypominający miąższ węgierek, u owoców dobrze dojrzałych, dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają w trzeciej dekadzie sierpnia, nierównomiernie.

Przydatność odmiany. Ze względu na dużą wytrzymałość na mróz oraz smaczne owoce polecana jest do ogrodów przydomowych w rejonach o ostrzejszym klimacie.

KIRKA

Synonimy: 'Kirke's Plum', 'Prune de Kirke', 'Kirkes Pflaume', 'Kirkie', 'Kirkova'.

Pochodzenie. Odmiana angielska z 1830 roku.

Drzewo. Rośnie silnie. Kwitnie średnio późno. Odmiana obcopylna. W okres owocowania wchodzi średnio wcześnie, owocuje nieregularnie i średnio obficie.

Kwiaty i drzewo są niezbyt wytrzymałe na mróz i średnio odporne na szarkę. Wymaga dobrych stanowisk i żyznej gleby, gdyż tylko to warunkuje dobrej jakości owoce.

Owoce. Duże (ok. 50 g), kuliste lub szeroko owalne. Skórka ciemnogrnatowa lub ciemnofioletowa z silnym, niebieskawym nalotem i drobnymi punktami, średnio gruba, łatwo odchodząca od miąższu.

Miąższ żółtopomarańczowy lub zielonożółty, miękki, soczysty, słodko-winny, korzenny, łatwo odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają w pierwszej dekadzie września.

Przydatność odmiany. Odmiana wybitnie deserowa, o bardzo smacznych owocach, nadających się również na susz. Polecana do sadów przydomowych.

KRÓLOWA WIKTORIA

Synonimy: 'Queen Victoria', 'Reine Victoria' 'Victoriapflaume', 'Viktorie'.

Pochodzenie. Odmiana angielska, znana w Anglii już w pierwszej połowie XIX wieku.

Drzewo. Początkowo rośnie dość silnie, później średnio silnie, a nawet słabo. Kwitnie wcześnie. Odmiana samopylna i jest dobrym zapylaczem. W okres owocowania wchodzi bardzo wcześnie. Owocuje bardzo obficie, regularnie.

Na mróz niezbyt wytrzymałe, natomiast kwiaty dość wytrzymałe na wiosenne przymrozki. Na choroby, zwłaszcza na moniliozę dość podatne. Wymaga gleby żyznej, cieplej i dostatecznie wilgotnej.

Owoce. Duże lub bardzo duże (45 – 55 g), owalne lub jajowate, nieregularne o zwężonych bokach. Skórka jasnopomarańczowa z silnym różowoczerwonym rumieńcem. Rumieniec pokryty niebiesko różowym lub fioletowym nalotem. Miąższ jasnożółty, soczysty, słodki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają na początku września, nierównomiernie.

Przydatność odmiany. Owoce deserowe, ale doskonale nadają się również na kompot. Odmiana polecana do uprawy w cieplejszych regionach Polski na glebach ciepłych, na tereny otwarte i odsłonięte.

MIRABELKA Z NANCY

Synonimy: 'Mirabelle de Nancy', 'Mirabelle von Nancy', 'Nancymirabelle', 'Mirabelka nancyska', 'Mirabel naninska'.

Pochodzenie. Stara odmiana francuska, uprawiana już od połowy XVIII wieku.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. W okres owocowania wchodzi średnio wcześnie, owocuje bardzo obficie, często przemiennie. Odmiana samopylna i jest dobrym zapylaczem. Wytrzymałe na mróz i odporne na choroby.

Owoce. Kuliste lub owalne, małe (12 – 20 g). Skórka złotożółta z białym nalotem i pomarańczowo-czerwonym rumieńcem. Rumieniec pokryty drobnymi, brudnoczerwonymi plamkami. Miąższ złotożółty, zwarty, bardzo słodki, korzenny, łatwo odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają w końcu sierpnia. Przed zbiorem łatwo opadają.

Przydatność odmiany. Odmiana przede wszystkim przerobowa, doskonała na kompoty. Nadaje się do sadów przydomowych i na działki.

RENKLODA ALTHANA

Synonimy: ‘Count Althans Gage’, ‘Althanova renkloda’, ‘Reine Claude d’Althan’, ‘Graf Althans Renklode’.

Pochodzenie. Odmiana czeska z połowy XIX wieku.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. Kwitnie średnio wcześnie. Odmiana obcopylna. W okres owocowania wchodzi wcześnie, owocuje regularnie i dość obficie. Jest średnio wytrzymałe na mróz.

Zapylacze. Renkloda Zielona, Renkloda Ulena, Kirka, Empress, Bluefre.

Owoce. Średniej wielkości lub duże (ok. 45 g.), kuliste. Skórka żółta, pomarańczowa lub różowa, u owoców całkowicie dojrzałych pokryta intensywnym czerwonym, fioletowym lub fioletowo brunatnym rumieńcem.

Miąższ pomarańczowy lub złotożółty, luźny, soczysty, o przyjemnym, korzennym smaku, dobrze odchodzi od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają od końca sierpnia do początku września.

Przydatność odmiany. Bardzo cenna odmiana deserowa i na przetwory, oraz doskonała na kompoty. Polecana do sadów przydomowych, ale tylko na gleby żyzne, wilgotne i na osłonięte stanowiska.

RENKŁODA ULENA

Synonimy: 'Oullins Golden Gage', 'Reine-Claude d'Oullins', 'oullins Renklode', 'Oullinska renkloda', 'Rienklod ullenski'.

Pochodzenie. Odmiana francuska z pierwszej połowy XIX wieku.

Drzewo. Rośnie silnie. Kwitnie średnio wcześnie. Odmiana samopylna i jest dobrym zapylaczem dla innych odmian. W okres owocowania wchodzi późno, owocuje bardzo obficie, ze skłonnością do przemienności. Dobrze owocuje na glebach ciepłych, żyznych i przepuszczalnych.

Odmiana nie wymagająca zapylaczy.

Drzewo i kwiaty i drzewo są dość wytrzymałe na mróz. Wrażliwe na moniliozę i stosunkowo tolerancyjna na szarą.

Owoce. Duże (45 – 50 g.), kuliste lub owalne. Skórka żółta lub zielonożółta, w miejscach zacienionych zielona, z białym nalotem i białymi cętkami e zielonej lub czerwonej obwódce. Miąższ złotożółty z jaśniejszymi żyłkami, miękki, galaretowaty, , aromatyczny, niezbyt dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają od połowy sierpnia prawie do końca sierpnia.

Przydatność odmiany. Odmiana deserowa i przetwórcza. Ze względu na regularne i obfite owocowanie oraz dobrą jakość owoców była często uprawiana w sadach towarowych i w ogródkach przydomowych.

Owoce doskonale nadają się na kompoty i dzemy.

RENKLODA ZIELONA

Synonimy: 'Green Gage', 'Reine Claude Verte', 'Grosse Grüne Renklode', 'Rienklod zielonyj', 'Zelená renkloda'.

Pochodzenie. Odmiana bardzo stara nieznanego pochodzenia, prawdopodobnie pochodzi z Francji lub Włoch.

Drzewo. W młodości rośnie silnie, później wzrost słabnie. Kwitnie średnio późno. Odmiana obcypylna. W okres owocowania wchodzi średnio późno, owocuje nieregularnie, obficie lub średnio obficie. Wymaga gleby cieplej, żyznej i wilgotnej.

Drzewo jest wytrzymałe na mróz, wrażliwe na moniliozę, tolerancyjne na szarękę.

Owoce. Średniej wielkości, kuliste lub owalne, o masie 30 – 40 g. Skórka zielona, przechodząca po dojrzeniu w zielonożółtą, z jasnoniebieskawym nalotem i licznymi białymi cętkami otoczonymi zieloną obwódką. Od strony nasłonecznionej różowo fioletowe punkty i plamki. Miąższ zielonożółty, luźny, słodki, soczysty, o bardzo delikatnym aromacie, dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają od końca sierpnia do połowy września.

Przydatność odmiany. Bardzo dobra odmiana deserowa i przetwórcza, a szczególnie doskonała na kompoty. Może być uprawiana w sadach towarowych i w ogrodach przydomowych.

WĘGIERKA WANGENHEIMA

Synonimy: 'Prune Wangenheim', 'Wangenheims Frühzwetsche', 'Wangenheimová', 'Wiengierka Wangengiejma'.

Pochodzenie. Odmiana pochodzenia niemieckiego. Znaleziona została w ogrodzie Wangenheima w Brieheim koło Gothy w 1837 roku.

Drzewo. Rośnie silnie. Tworzy prosty pień i kulistą, gęstą koronę. Kwitnie Późno. Odmiana samopylna, może zapylać inne odmiany. Bardzo wcześnie wchodzi w okres owocowania, owocuje bardzo obficie, przeważnie przemiennie. Często wymaga przeredzania, w przeciwnym wypadku owoce są małe i niesmaczne.

Wytrzymałe na mróz, a kwiaty – na przymrozki wiosenne. Stosunkowo mało wymagające co do gleby i stanowiska.

Owoce. Średniej wielkości (30 – 35 g), kulistoowalne, nieregularne. Skórka brunatnofioletowa, w stanie pełnej dojrzałości ciemnogrnatowa, z jasnoniebieskim nalotem oraz z drobnymi, rdzawymi cętkami, plamkami i kreskami.

Miąższ żółty, przy pestce zielonkawożółty, ścisły, soczysty, o słodkawym smaku, u owoców dobrze wyrosniętych łatwo odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają na początku września.

Przydatność odmiany. Owoce nadają się do bezpośredniego spożycia oraz na przetwory, zwłaszcza susz i powidła. Polecana do sadów we wszystkich rejonach Polski. Jest odmianą niezawodną, dając wysokie plony. Ostatnio wykorzystywana również jako podkładka pod inne śliwy.

WĘGIERKA Wczesna

Pochodzenie. Odmiana nieznanego pochodzenia.

Drzewo. Początkowo rośnie dość silnie. Później wzrost słabnie. Kwitnie średnio wcześnie. Odmiana samopylna. W okres owocowania wchodzi bardzo wcześnie, owocuje bardzo obficie, w sprzyjających warunkach corocznie.

Odmiana nie wymagająca zapylaczy.

Na mróz dostatecznie wytrzymałe, na choroby mało podatne.

Owoce. Średniej wielkości (30 – 35 g), przy obfitym owocowaniu drobne. Skórka ciemnogranatowa z niebieskim nalotem, cienka, , mocna.

Miąższ żółty, ścisły, soczysty, aromatyczny, smaczny, bardzo dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają przeważnie w drugiej połowie sierpnia. Po pełnym dojrzeniu masowo opadają.

Przydatność odmiany. Odmiana deserowa, ale również doskonała na przetwory, zwłaszcza powidła. Ze względu na dużą wytrzymałość na mróz, małą podatność na choroby, a zwłaszcza na szarkę, odmiana zalecana do uprawy zarówno w sadach towarowych jak i w ogrodach przydomowych oraz na działkach.

Odmiany późne

WĘGIERKA ZWYKŁA

Synonimy: ‘Sweet Common Prune’, ‘Early Russian’, ‘Quetsche commune d’Allemagne’, ‘Hauszwetsche’, ‘Wiengierka obykowniennaja’, ‘Domaci švestka’.

Pochodzenie. Odmiana nieznanego pochodzenia, ale znana już w połowie XVII wieku.

Drzewo. Rośnie średnio silnie. Korona w młodości stożkowata, później bardziej kulista, równomiernie zagęszczona. Kwitnie późno. Odmiana samopylna. Średnio wczesnie wchodzi w okres owocowania, owocuje regularnie, średnio obficie, a na glebach próchnicznych i wilgotnych – obficie.

Drzewo średnio wytrzymałe na mróz, silnie porażone przez szarkę.

Owoce. Średniej wielkości (25 – 30 g), owalne lub odwrotnie jajowate. Skórka brązowo fioletowa, pokryta białawym nalotem i małymi, brunatnymi cętkami lub kreskami, średnio gruba, przeważnie źle odchodzi od miąższu.

Miąższ złotożółty, żółty lub zielonożółty, zwarty, chrząstkowy, średnio soczysty, w owocach dojrzałych na ogół dobrze odchodzący od pestki.

Dojrzewanie owoców. Owoce dojrzewają od połowy września do końca października. Przed zbiorem owoce nie opadają i można je dłużej przetrzymywać na drzewie.

Przydatność odmiany. Owoce deserowe, nadają się też na różne przetwory, głównie na powidła i susz. Odmiana polecana do różnych typów sadów.